

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º
Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

Els funerals de «Xenius»

Volem fer punt final en la polèmica que sostenim en *El Clamor*. Més mos ham quedat sorpresos ¿y perquè no diro?—son flaques humanes—un poquet orgullosos al vore que mos dedica en el número del 29 passat, res menys que dos columnes sanceretes y en primera plana.

Comença ab un epígraf, qu' envajaria Juvenal, y diu que VEU DE LA PLANA s' ha posat la capuja de penitent, s' ha cubèrt el cap de cendra y en una calavera en les mans, y en la mirá baixa, ha dirigit sons pasos arrepenitits cap al desèrt.

Després d' unes cuantes roses, la mamprén contra la «VEU...» pa dir: «El articulista de *El Clamor* no ha leído esa última obra (La Tabèrna), pero el de la VEU que seguramente la ha leído, no ha sabido digerirla. Seguramente (*y van dos*) que Zola es demasiado para su cacúmen». Ací tenim una confessió honrosa, pero després ve la consolació.

Dotce renglons més avall se pregunta: «¿Ha leído el articulista las obras de Zoia?... Lo dudamos».

Però, senyor meu ¿en qué quedem? ¿Les havem llegit o no les havem llegit? ¿Cavallers, qui compra un lío? Es pintoresch vore les volteretes que pega pa dir en sustancia lo que nosaltres ya diguerem, que Zola contribuí moltíssim en la milloració del obrer francès.

Ab eixa llaugera ironía que nos recòrda a Voltaire mos diu: «querido compañero». No podèm menys d' agraphir estes palmaetes a la espalla. Seguix dient: «Y continuamos pensando que la VEU ofende que la VEU insulta a la mujer castellanense».

¿Qué es eso del 79 por 100 que no saben leer y escribir?»

Nosaltres, que copiaren este dato d' una estadística oficial, davant d' aquèstes paraules gròsses, d' aquèstos trons y rellámps que nos recorden el Sinai mos capdellem plens de temor y mos preguntém si *La Provincia* y *El Pueblo* de Valencia, dia 19 corrents (sí mal no recordém) que també publicaren la tal estadística, y passá llavors sens l' apocalíptica protèsta d' ara, també hauràn ofès, també hauràn insultat a la dòna castellanénca. A continuació, en paragrafs anfibològichs ensenya a tot hom una nòva manera de fer estadístiques que nosaltres mos permetím brindar al Institut Geogràfic y Estadístic per si té a be admètrela ya qu' es tan original. Lo que no sabiem s' haverà dit dende que 'l mond es mond es que una dòna s' avergonyira de consab llegir y escriure. fessar que (Amich... eixa no còla).

Mes avant parla de «CUARENTA Y DOS ESCUELAS, si no recordamos mal, mayor número del que a Castellón por su censo de población le corresponde». Els datos en que s' apoya son un poch atrassats; se referixen a la lley Moyano, del 57. Creem que Castelló deu aspirar a més.

Nosaltres se cuidém molt, moltíssim de senyalar a ningú. A pesar d' aixó mos diu també algo de «la placa de plata que nuestro jefe don Fernando Gasset recibió de manos del profesorado». Mos havem quedat meravellats davant de tal preuada joia y havem sentit profunda emoció al compèndre tot lo que significa. ¡Oh «Xenius», «Xenius» ¿ignoraves acàs lo de «la placa?»

Casi al remat se declare *El Clamor* molt satisfet, més que chiquet en botes nòves, perquè segóms diu, nosaltres havem rectificat lo que pri-

merament diguerem. ¡Com llevarí tal soroll...! nosaltres estem també contents de l' alegria general que reina en *El Clamor* y mos felicitem d' haver contribuít a ella.

En el penúltim paragraf diu així: «Segurament (*y van...*) que el articulista no sabe lo que con estas palabras ha querido decir. Deben perdonárselo tanto los obreros como las mujeres».

¡Cóm no soltar les llágrimas d' agraphiment al vore tanta generositat! ¡Cóm no donarli les gracies per dirnos primer que tenim cap de suro y després parodiant les darreres paraules del Màrtir del Gòlgota afegix desinteresadament «Deben perdonárselo tanto los obreros como las mujeres».

¡Ah «Xenius, Xenius», ya pots entonar el «Miserère»!

Y acaba dient... «de aquel fantasmagórico articulista que seguramente (*y van...*) arrojó a las cuartillas los averiados pensamientos de un cerebro enfermo y con delirio de sabiduría en escabeche». Esta parauleta darrera, en permís de *El Clamor* creem que no es molt académica... pero te raó, eixa mala persona de *Xenius* se mereix aixó y més.

Acabá l' article, cavallers, y com hauràn notat els que haigguen seguit el curs d' esta polèmica, la segón part de *El Clamor* ya no li llança excomunións a *Xenius* ni li diu piropos com aquell de que se revolcava entre la gent de l' hampa, Ha amainat prou, algo es algo.

Acabá l' article, llástima que no el puguen llegir tots els soscriptors de *El Clamor*, y no diu res de «florete», «cuchillo del chulo», «es preciso ser bien educados», «pinitos de hombre», etc., etc. Se contenta en creure «que, en el sainete de la vida, nadie

pensará encarregarle (a la VEU) del papel de aquellos grandes hombres» (Zola, Galdós, etc.).

Esperavem la eixideta. En efecte, creém lo mateix pero mos consolém al pensar que no estarem asòles.

* *

Així, puix, en vista de la polseguera que ha armat el tal *Xenius* diguent amargues veritats com la supressió de la Escola Normal, pensions artístiques, el tindre que tancar classes per falta de deixebles etc. etc., y no podent el tal escriptor resistir els implacables atachs de *El Clamor*, que considera a tots vivint en una segón Jauja, ha passat a millor vida periodística y esta Redacció se complau en ferli uns modestíssims funerals al pòbre chich que tenia el cervell malalt «y con delirio de sabiduría en escabeche».

Finalment. Com repetides vegaes diu *El Clamor* que no sabem llegir, que no sabem lo que parlém, que no sabem lo que volém dir, nosaltres havem pensat si tindrán raó, ya que tantes voltes ho diuen, y com per altra part tenim altres assunts més importants en que ocuparnos, fém ací punt final dientli a *El Clamor*, que si continúa disfrutant de bon humor y pénsa divertir-se, li recomanem vaja a l' Académia de ball que el Sr. Aragón ha obért en el teatre Principal.

* *

¡Ah! Se diu *erúpte* o *rot* indistintament. Creém un poch més ben sonant lo primer. Adverténcia. «Valenciá» s' escriu ab C y no ab S. En quant a l' altra paraula que diu posarem en valenciá per no recordar sa traducció en francés nosaltres posarem en l' original «La Tavèrne» y aparegué «La Taberna», cosa que celebrem; puix, nos ha valgut pera asombrarnos dels grands coneiximents qu' en llengua francesa té l' anonim articulero y el no menys grand soroll que li causaren estes dos—per ell cregudes—«pifies».

¡Alvancem, regionalistes!

Fora la lepa del parlamentarisme d' ara

Les coses o s' han de dir clares o no cal parlarles; anar amagant poch o molt la veritat pel motiu del qué dir de la gent, per por a cualsevol altre motiu, no es mes que tocar lo violó y esser tinguts els que aixina 's porten com a pastissers arrematats.

En lo parlamentarisme que ara duyem ficat lo cap, estem fent lo bovo que 's un gust y una perdiguera, com diuen los borriolenchs. Cuand a la vòlta d' un sigle, poques vegaes interromput, d' anar navegant en una traça de governarnos nòstres destins polítichs y administratius desde les altures madrilenyes, en una direcció que seme 'ls procediments autonómichs hi ha tants y tantíssims que 's queixen de que mos venen molts roíns resultats, clar es que més que 'n los estadistes s' encloirà l' esmentat supost defecte per raó dels procediments.

Parlaré al fer comproves de la fluixetat del parlamentarisme d' ara, dient que no hi ha lliga ni formalitat en les formes de treballar los nostres interesos económichs. Davant per davant tot assó está una miqueta massa nugat en la política, lo mateix quant afecte al ram d' instrucció, com de governació, y demés assunts de la classe qu' analicem.

Y no 's lo roín que tot estigue arrastrat per lo carro polítich sino 's que venen a pagaro les nostres boltxaques. Si aixina com en les tavernes y en les cases ahon mos afayten se té tant solta la llénguan en pronunciar arguments a cabassaes contra les pagues y promeses sens complir cuidarem los díes d' eleccions de portar elements regionalistes cap a les Corts, Diputacions y Municipis les bravates que se diuen se traduirien en obres profitoses que durien lo benestar a les nòstres llars.

Lo pòble vol que li vagen de repent al sá y al plá cuand se 'l governe o li se fassen lleis; aixó de discutir si un acta 's grave y passar lo temps per espay de tres semanas, pera en acabant mamprendre discussió del Mensatge que dure un altre més ocupantse de documents que poch més o menys diuen sempre lo de caliu, es propiament pèdre un temps que serie or empleat en mirar per lo que mos fa falta. Eixe defecte de passar díes y olles lo taparie molt re bé la Mancomunitat o com se li posare de nom a un organisme exclusivament de la Regió, remesclat ab un regim francament autonómich en los Municipis y Societats, culturals, instructives, agrícoles, artístiques o d' altra mena socialment progresives, dotaes totes elles de representació oficial dins los governs provensals y municipals, ya en veu y vot, bé si aixina convingués tant sols ab vot completament o d' hasta cert punt suspensiu dels acorts qu' allessiaren interesos tan importants pâ la vida social com los esmentats.

Done ganes de tiraro tot a trompaes quant llegint l' hystoria 'ns enterem de que avans pâ donar al Rey dinés ab que mantindres al escomensar certes mampreses se reunien les viles que tenien pâ d' aixó facultats y per majoria de vots resolien si les ansdites pagues se donaen, se rebaixaen o be no 's devien prendre 'n consideració. Lo propi passava respècte de les ciutats.

Ara, no. Ara son els propis diputats qui carreguen en carregueta de pèbre a les mateixes viles y ciutats que algún jorn els tocave manar y ara les pertoque carregar a llurs pacífichs habitants en embargamentes de valent, si no s'amolle la bossa en lo tèrme que los cobraors de contribucions, inspirats en la Lley senyalen. Y lo mes clásich es que pera apujar los tributus no solen ferse 'n los Palaus Col-legisladors grands

objeccions ni oposició ferma; quasi sempre passe que 'l Ministre respectiu dú ben cabilat un projecte y en mig de la desanimació de les Càmares que semblen cementaris en dits moments per lo silenci y la soletat qu' allí se contemple queden aprovades de repent eixes reformes gònioses y abatallaores dels dignes pensaments que un trevallaor pogué ferse 'n los conters d' aforrar un poch y anant lo temps un molt si ve bé la cosa, de quant en son treball honrat se guanye.

Mals necessaris son les contribucions y diuen que mos aveem a d' elles quant mes temps les tenim. Mes tot volt un cert punt; además qui pague, mane; diu lo refrá, y tenint organismes ben propet de nòstres cases pera poder fer de repent les reformes a que los que paguem mos fan proporcionalment dignes de rebre 'n utilitat y millores, crech que podríem mes rebé escatimar pèrra per pèrra lo que mos correspón, les corporacions administratives de quatre o dos anys de duració tendríen temps pà desenrollar llur plá económich molt millor que 'ls ministres que moltes voltes sols se mantenen uns pochs mesos; per fí, estariem tots més damunt pera vore lo que mos convé, y tindreu tot al nòstre gust y benestar en la competència que 'ns done 'l coneiximent de les condicions, mitjos y necessitats del terré aon vivim, assunts que 's molt de creure siguen pesats de comprendre pera tots aquells forasters que 'n sa vida se 'n han vist de més grosses que ficarse 'n lo que 's estrany a les seues terres y que 'l parlamentarisme concedeix lo dret d' aprobarlos o desaprobarlos ajuntant una fòrta pilera de vots, moltes vegaes brotats al ombrivol de convinènces de partit en cual deficient assunt no falten per cert ocasions de que 'ls propis representants del país perjudicat obren en los seus paisans venentlos

com Judes no més per complaure al partit en que se troven ficats.

ALMUGÁVER.

Versos de patria

«A LA PLANA»

Vòra la mar llatina eres alçada blanca y hermosa perla de la Plana; riques hòrtes t'alfombren molt galana entre jesmils y roses rodetjada.

Com s' adore a una verge colocada en rich altar, ab molta fé cristiana, aixis t' adore a tu grand subirana bresol preuat d'aquesta tèrra aimada. En ton vèntre purissim fecondares de Castelló la noble y forta raça; lo patriòtich penó en la lluita açares, sosté ta má la vengadora espasa que per l' independència tu aixecares y s' acerada fulla al cor abraça.

ENRICH D' IVERNOIS.

ABSURDO PEDAGOGICH

Asusta pensar el mal inmens que, d' un mòdo implacable, a una y altra generació, es humá creure que inconscienment, s' infligix en les nòstres escòles del Realme Valenciá. Es lamentable, es dolorós l' espectacle permanent que s' oferix en dits cèntres en la classe de lectura. A la tèndra inteligencia dels infants, desde 'l brancal de la escòla se l' impòsa un llenguaje desconegut, extrany del tot pera ells, en especial a la gran majoria dels que viuen en pòbles rurals, y moventse a cègues en este ambient, asómbra calcular l' enòrm esforç mental que han de realitzar pera adaptar-se aquelles paraules, aquelles frasses, extranyes, ajenes a lo que 'ls rodeja... Esta, tal vòlta, fòra una causa de la hostilitat que alguns chiquets senten cap a la escòla... Tal procedir ha segut sempre condenat per les grands figures de la Pedagogía moderna, y es prou fixarse detingudament en assó, meditar desapaassionadament este pro-

blema pera sentir la mes viva indignació y llançar el més just anatéma. ¿Ab quin dret estém martirizant estes tèndres inteligèncias en l' albá de sa vida? ¿Quins procediments son estos que no busquen al infánt, que no se dignen baixar a sa naixent inteligencia saludantla ab un poch d' efussió y de carinyo? Corre com idea generalicá que la infanteça es la base de la prosperitat o decadència d' un poble, pero crech que no s' ha meditat en nostre país lo suficient sobre el particular. Y cal que se compenga, ya que no per amor, per egoisme, la necessitat de canviar de rumbo buscant a la infanteça, rodejantla de mes cuidaos y sollicituts, drocurant despertar en esta delitosa edat, que tant influix en el camí de la vida, la sed intelectual, el ansia de saber, de coneixer, de compèndre més, sempre més...

¿Y cóm aném a conseguir este ideal si comencem per interposar entre la vida y la escòla un obstácle y un obstacle formidable?... El llibre, el primer llibre de llegir... Es ma opinió que deuría ferse un concurs (a la Associació Provincial de Mèstres me dirigix y queda invitá) de obres de lectura—primer llibre s' entén—a base de buscar com fonament, a més de la part didáctica, el major número de paraules del lèxich valenciá que ténen més paregut ab ses corresponèntes en el castellá. En mon pareixer es lo menys que pot ferse en obsèqui a la infanteça que tants cuidados y carinyo mereix.

J. BARRACHINA CAMELLIN.

IRLANDA...

Terrible drama el de la repressió de les revoltes d' Irlanda. He aci una raça oprimida, perseguida sens pietat casi aventada de sa tèrra, com la d' Israel. Anys y anys per la fam, per la tiranía, la població irlandesa ha anat disminuint a temps que la de tots los països d' Euròpa, aumentave. Els mes forts, els mes aptes, s' en han anat a l' América del Nort. No han quedat subjèctes a la dominació anglesa baix lo mando d' un Gober-

nador General mes que 'ls que no podien emigrar, els pesimistes, els falts d'esperit. Y ab cam-balaig ni encara en esta població reduida l'ansia de lliberació s'habia apagat. Viva estava com los sosoits recients ho han probat elocuentment. S'havia jugat ab les mes santes aspiracions d'este poble infeliç. Avans de que la guerra es promoguera, obligat lo Govern lliberal anglés a concedirli l'autonomia, «Home Rule» aplaçá cuant va poder l'aprobació de la lley. Oposáventse a ella elements británichs qu'habiten en la regió del Ulster, dintre de la mateixa Irlanda. S'els va permetre que organigaren forces militars pera combatirla. Sir Eduard Cassan, organigador d'aquesta cruçá contra la llibertat d'Irlanda; enviava vers cossos d'Eixercit voluntaris. Si no se fea ab la complicitat del Govern anglés ¿cóm se tolerave semeiant cosa? Y aixís sorpren-gué a Irlanda l'estallit de la guerra europea. Ab una lley votá per el Parlament en la que se li concedia l'autonomia y ab una minoría d'anglesos que, vivint en lo pòble irlandés s'oposaren a la aplicació de la lley.

Pareixia lo natural qu'en aquell tranç Anglaterra en lloch d'aplaçar la vigencia del «Home Rule», en Irlanda ho posara immediatament en vigor. Havía moltes raons d'equitat y de conveniencia política, haguera segut el mig de resóldre en el sentit lliberal el vell problema irlandés. Se haguera lograt eliminar una font continua de discordies interiors y solucionat la cuestió d'acord ab eixe respècte a les petites nacions que Sir Eduard Grey ha donat com motiu determinant de la intromissió d'Anglaterra en la lluita contra Alemania. Finalment s'haguera obrat ab arreglo a elementals principis democrátichs y juridichs, puix l'«Home Rule» lo demanaven la matjoria dels irlandesos y el rechaçava una minoría irlandesa sols de nom y de residència; y no era just qu'el aplaçament se fera pera complaure a una minoría contra la voluntat unánime y persistent de la matjoria del poble irlandés. Y ab cambalaig se feu així; el «Home Rule» no entrá en vigor. La vigencia de la lley qu'havia d'

otorgar a Irlanda un Govern y un Parlament autònom s'aplaçá d'hasta el fi de la guerra europea, es dir, indefinidament.

Si Anglaterra havia d'eixir guanyadora en la grand guerra, cuand no tinguera l'amenaça germánica que ha segut hu dels motius que la obligaren a la concessió del «Home Rule» a Irlanda en ares de la pau interior, ¿persisterie en son propòsit d'otorgarli eixa autonomia tan regatejada, o s'inclinaria mes be del costat dels unionistes del Ulster, junt als qu'están los oficials del Eixercit, los primats de l'aristocracia, tots los elements típichs de l'Anglaterra Imperial?

Los irlandeses no han vollgut aguardar a qu'els fets donen la respòsta a d'esta pregunta. Com tots los pobles sedients d'independencia han aprofitat el moment qu'els ha paregut mes propici pera lograr sa emancipació. Així ho feren nòstres colonies sudamericanes. Així nosaltres en Napoleón. Així ho faria Bèlgica en els alemans si osaren en el supost de que estos sufriren en algú dels fronts un gran revés. ¿Quí censuraria als belgues per aixó? ¿Quí no inclinaria el front ab respecte ante eixos homens que per la llibertat de sa patria—somni de sègles—han donat la vida en los carrers de Dublin?

Ninguna d'estes consideracions han posat frens a la vengança británica. Fusilaments d'inocents posats ant al pelotó eixecutor sens formació de causa. Juins sumaríssims als huit y deu dies d'haverse extinguit la rebelió. Ferits graves quina sentència de mort se ha eixecutat sens esperar, a que curasen. El vell odi contra Irlanda ha enconrat ocasió de saciarse impunement. Y com açó ho ha realiat el país que lluite per la llibertat, per el dret d'els petits Estats a existir, tot este drama s'está desarrollant entre el silenci universal, sens qu'una veu s'alçe demanant clemencia pera les pobres gents que no han segut culpables d'altre delit qu'el de lluitar per l'independencia de sa patria.

Anglaterra ha ofegat de nou en sanch la tentativa d'emancipació d'Irlanda. Les crueldats britàniques en

les colonies de que Bernard Shaw tantes voltes ha parlat han tengut ara sa repetició. Pero no será derramant sanch de patriotes en Dublin, con Anglaterra, suprimira el rencor, o lo qu'es igual el perill irlandés....

ARGOS.

ENSAIGS

L' ECONOMÍA

Espanya 's el pòble de l'abogacia per excelencia, mes aquesta abogacia s'ha vist ridícula front al conflicte europeu; de ahí 'l despertar económic que demanen els homens qu'integren el terrè iberich.

El capital esta mort en aquesta terra per por de perdres, poca experiencia 'n lo seu menegament. Aquet mes difícil de lo que pareix; puix es necessite coneiximent d'una jaganta tasca d'investigació asocia a una jaganta proeça de teorización.

Están puix de moda els assuntes econòmics, interessen, ya que 's vist lo fracás que havem tingut en aquests dos anys de guerra.

Si 'l capital espanyol ans de la guerra haguera estat adiestrat, serie hara profitós pera la península y no emigrarien tant obrers a Francia.

Ya 'm dit que 's demane 'l traféc de dinés, y aqueste ha començat doná l'experiencia de les economies en lluita. El diner quiet, no fa res. Si se te cuidao al negociarlo pot ser molt. No duptem puix de la mesclansa dels capitalistes. Espanya 'n totes empreses que no 's mamprenen per falta d'fórça económica, mes mos se ocorreix fer la següent pregunta.

¿Voldrá el capital espanyol trevallar?

¿Será prou ell per ell soles?

Creem que el capital está dispost a entrar en lluita, pero li faltara la achuda del capital extranjer per més que fassa li faltara molt pera omplir

tots els camps de riquesa espanyola.

Ademés, tenim dins molt de negoci portat per estranjers y que'n cas de vores aquestos obligats a vendre-los per falta de sons terres de lo dèlls faltaria aí molt de troç hasta omplir totes les rames d'industria-liçació espanyola.

Debém fer crida al ingeni y dinés estranjers, pera lo que mos ha de servir de eixemple, lo que pase'n l'América llatina y fundirnos en ells fins ser nosaltres majors d'edat y poder conduirnos assoles.

GRECO.

A propòsit d'un article

: : y d'una conferencia : :

Existix en Catalunya una tendència prou marcá a dir qu'els valencians som catalans y que la llengua que nosaltros parlém es la catalana. Y es lo trist que alguns valencians, entusiasmats del esplèndit resorgiment de Catalunya, accepten eixa teoria plens de satisfacció y apleguen a nomenarse catalans, renegant de la personalitat del Reine de Valencia.

Fa poch, hu d'estos valencians desnaturalizats ha escrit un article y ha pronunciat una conferencia, afirmant y pretenent demostrar que Valencia es un troç de Catalunya.

Sentím no tindre de tal conferencia, doná en l'Ateneu Barcelonés, més noticia que un breu extracte publicat en *La Veu de Catalunya*. En dit extracte's parla de que va apoyar ses afirmacions en documentació històrica; pero si eixa documentació es igual o semblant a la de que fa gala en l'articulet publicat en la revista *Patria Jove*, per el mateix conferenciant, s'ha lluit nostre valenciá catalaniste.

No podém negar que la llengua valenciana y la catalana son una mateixa llengua, si bé—com diu el P. Fullana confirmant en l'autoritat del catalá doctor Grandia—creém que *el valenciá es desenrollat espontáneament, mentres la conquesta del Reine de Valencia i al mateix*

temps qu'el catalá en lo Principat de Catalunya. Res té puix d'extrany que els escrits valencians de la época clàssica, se tinguen per catalans, molt manco si es un catalá el que parla. El que de les célebres *Obres e Trobes* sa'haja dit que estaven escrites en llengua catalana, no es puix ningun argument de força. En canvi tenim que alguns escritors valencians de la mateixa época clàssica, com Joanot Martorell, Arcís Vinyoles, Miquel Pérez y atres, dién qu'escribíen en llengua valenciana.

Anàlogament, tampoch te importancia el que s'haigga dit que Ausias March era de *nación catalana*.

El paragraf que copia de la *Historia de Valencia*, de Escolano, tampoch diu res en favor de lo qu'intenta demostrar, puix el que *los valencianos pasaran debajo del nombre de catalanes sin que las naciones extranjeras hicieran diferencia de catalanes y valencianos*, sols acredita qn'entonces havia una confusió molt explicable, ya que hui, a pesar del grans mitjos de comunicació y a pesar de la extraordinaria cultura de que fa alarde el sigle modern, no tenim idees clares de moltíssimes coses qu'están passant en l'actualitat.

També, baix el nom d'aragonesos s'entenia moltes voltes qu'esparlava de tots els súbdits de la corona d'Áragó, tant dels aragonesos propiament dits, com dels catalans, valencians, etc. Y hui mateix, baix el nom d'Anglaterra no sols mos referim al troç de les isles britániques que propiament se diu aixina, sino també a Irlanda y Escocia, lo cual no deixa de ser una impropietat de llenguaje, si bé es prou corrent.

En quant a lo que diu d'un sermó de San Vicent Ferrer, n'hi han alguns reparos que fer; els sermons de San Vicent Ferrer, que's conserven en la Seu de Valencia no son autògrafs, sino escrits per algú del seus oyents, lo cual fa mudar molt l'aspecte del assunt. Pero suposém que San Vicent diguera en efecte la frase: *Vosaltres de la Serranía qui estats en mig de Castella e de Catalunya*, ¿d'aon se deduix que el sermó en que tals paraules se diuen, fora pronunciat en certa part límit de la regió valenciana, com s'afirma

en el articulet qu'estém comentant? Perqué ni en els tomos dels sermons se diu aon va ser predicat cada u d'ells, ni ho diu tampoc l'erudit autor del Estudi sobre dits sermons.

Ademés, ningun pés tenen les raons històriques aduïdes, quant en canvi les antigues cròniques de Mnntaner, de Desclot y de Père el Ceremoniós, clarament parlen de Catalunya y de Valencia com de dos coses distintes. Y per si assó no es prou, copiém les següents paraules de la introducció de la obra *Regiment de la cosa pública*, escrita per el catalá fray Francesch Eximenis en temps del rey En Pere del Punyalet: *Per totes aquestes coses e raons, ha volgut Nostre Senyor Deu que poble valenciá sia poble especial e elet entre los altres de tota Espanya. Car com sia vengut e eixit per la major partida de Catalunya e li sia al costat, empero no's nomena poble catalá, ans per especial privilegi ha propi nom, es nomena poble valenciá.*

Pera acabar, sincerament creém que la tendència valencianista catalanica es un gran perjui pera la verdadera causa valencianista, puix no tindria ninguna gracia que volent lliurar a Valencia del centralisme madrileny y de la castellaniçació, la ferem caure baix del centralisme barcelonés y en el domini d'una catalanica que seria tan absorvent com cual-sevol atre despotisme. Lo que havém de fer es revalencianicar a Valencia estudiant les coses propies d'ella y treballant per el seu millorament y per a d'asó no tenim necessitat d'acudir a Catalunya, demanantli que mos infundisca el seu esperit.

PERE.

Per la molta aglomeració d'original no publicuém un treball contestant al article de *Tribuna Lliure* sobre «Separatisme y Regionalisme». Sinse falta eixirá en el número vinent.

La acció es el triuñf

La festa de la Unitat Catalana ha demostrat els esforços jeganescos de nostres germans en la reinvidicació regional.

Tot fa creure que Catalunya alcançará lo que 's propòsa. Si així es, com ho desitjem, está salvada.

Aixó mos te que servir d' eixemple a les demés regions.

Per lo que tòca a nosaltres, lo primer que deuriem fer, es, formar una «Lliga valencianista.»

Devíem coneixermos los que som valencianistes de veritat y no de mentiretes.

Devíem pendremos a pit parlar sèmpre en valenciá y usarlo en les cartes y demés escrits.

Tots los periodichs que s' escriuen en la regiò valenciana, si no están escrits en llengua materna, al menys, en cada número devíem portar una secció valenciana.

Y per ara, prou.

¡Valencianistes, teniu la paraula!

¡Vixca el Reine valenciá!

MONYCOT.

Lo vi Champagnette es

Sense jerli cap favor

De tots los bons el millor

Y el que se despatja més.

Per aixó ab grand interés

Volem que tot bebedor

Acredite al inventor

Y es gaste en ell els dinés.

Proveulo sinse tardar

Voréu que cosa més bona

Y gustosa al paladar.

Després se feu una tróna

Y tot hom a pregonar

Lo vi que la fama abóna.

L' encontrareu a 1'40 en l' establiment de Lluís Gatallán (El Morito).

COMENTARIS

Ha visitat nòstra Redacció la revista semanal «San Sebastián», de la germana població de Vinaroz.

Aceptém el canvi y esperém contiñuen en éxit sons trevalls en pro del valencianisme. Li enviém nòstre saludo.

L' estimat méstre y volgut amich Dr. En Francésch Almarche, ha tingut l' atenció que mos honra sobremanera d' enviarnos un eixemplar de «El Educador Contemporáneo», número 50, aon se publica una erudita y notabilíssima conferencia doná per dit senyor en el Ateneo Pedagógich de Valencia.

Agrahim la distinció y li donem la enhòrabona premetent llegirlo, estudiarlo ab interés..

La clausura de les classes Francés y Valenciá

De la manera mes brillant que se podria demanar, han finat les classes de idiomes Francés y Valenciá, donades en nòstra culta societat Joventut Regionalista, les que 'n tot temps han segut molt concurrídes.

El professor d' estes dos classes, lo molt il·lustrat y respectable senyor En Gaetà Huguet Breva, desinteressadament ab son gran caudal de coneiximents, ab una constancia sols coneguda en aquells apòstols que mos senyala l' Historia, ha procurat abonar en sons deixebles una rica mena de llisons qu' estos procurarán guardar mentres vixquen.

També, com prometé al comensament de curs el senyor Huguet, entregá un premit al deixeble mes constant a les classes; que tant per açó com per sons mèrits l' ha mereixcut nòstre estimat company En Manel Adell.

A fi d' este mes de Juny se clausurarà la classe d' Anglés.

Pareix que la llisó del sulfat de coure d' este any s' aprofitará, y els agricultors procurarán fabricárselo per son conte, que no es cosa del atre mond.

Així passa ab la societat «Abonos

quimichs» de Pamplona, qu' está disposánt les coses pera qu' en l' any próxim puga fabricar mes sulfat de coure del que necessitar puga Navarra.

Vorem si en la Regió Llevantina farem lo propi.

DE VINAROSZ

Anem a donar als nostres llegidors una bona noticia. Els entusiastes regionalistes de Vinaroz, volguts amichs nostres inaugurarán ben pronte un Centre Regionaliste. Ab grand alegría celebrèm la confortadóra noticia y no mos queda mes que oferirnos pera tot lo que pugam servirlos y vaja nòstra cordial enhòrabona.

En Alacant, la ciutat que no vullge fer mesclança en la Mancomunitat Valenciana s' han mort de fam tres alineats del manicomi d' allí y els demés del establiment s' escaparen per lo pòble.

Estes cosses que pasen per fluixetat de la constitució de la Diputació d' allí debíen de servir d' eixemple pera aquells qu' olviden que lo centralisme no te 'l interés que pendrien per ells el Regionalisme.

Ignorém la causa per la cual lo Ajuntament ha fet retirar la font de la plassa la Pau y el motiu de no donar aigua en les fonts de la plaça del Rey En Jaume mes que els dellunços. Si creem a uns mos diuen que pèl motiu de arplegar mes socis en lo ansdita aigua del Ajuntament, altres que per motius sanitaris. No mos decantem a creure ni lo primer ni lo segons, pero sí que apreciariem una explicació ya que son mesures de perjui pera 'l pòble.

L' Ajuntament te la paraula.

Advertència

En lo darrer número, omitem involuntariament, en lo treball «Pensaments,» la firma de nòstre estimat paissá En Francesch Cantó.

Servixca assó de disculpa.

Imp. de Joaquín Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ**BARCELONA**

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICH VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

RELONGERIA

◆ ◆ DE ◆ ◆

Eduard Parés

GONZALEZ CHERMÁ, 76

Relonges de les millors marques, cadenes, dijcs, ulleres y
gafes de totes classes. Gemelos Teatre y camp.**PREUS SENS COMPETENCIA****Drogueria****L' ARAGONESA**

= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del pais y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotogràfichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampares**OSRAM**

A 1'90 Pesetas, de 5 a 50 bujías

Marca wolfram a 1'40 ptes. de 5 a 50 >

- > Vulcan a 1'30 lámpara
- > Madrid a 1'30 ptes. »

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Fornillos, Planches, Cazos y Estufes eléctricas

Complet surtid en material pera instalaci6ns

Lampistería de PERE FECED

González Chermá, 78

PETRÓLIO Y GASOLINAde la casa **VILELLA**, de Reus

DE VENTA:

ENRICH TARREGA

Plaza de Tetuán.—CASTELLÓ

Insecticida RODRIGUEZ

Contra el Poll-roig, Serpeta, Pulgons, Fumagina, Negreta
y cuants insectes y criptógames ataquen al taronger, lli-
moner, oli veres, pomeres y demes arbres.

APROBAT son empleo per R. O. de 30 de Giner de 1912.

DEPOSITARI:

En **Joseph Vaquer Gomis**

Paseig de Morella, 5

CASTELLO**Panyeria y Sastreria**

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en géneros pera caballer
ressibits pera la present temporá.

Confecció esmerá y preus economichs

Colón, 11.—Castelló

Diu BUSUTIL

que tots els elegants coropren en sa casa. ¿Sabéu per qué?
perque **BUSUTIL** es el que ven mes ba-
rato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus
compradors estiguen contens encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confitería y Patissería

DE

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56

URALITA-ROVIRALTA

Piçarra artificial d' amiant y portlant comprimit pera Taulaes, revestiment de parets humides y cel rás.
Planches especials de 120 per 150 centímetros pera cubertes de poca pendent.
Pera preus, mostres y condicions de venta a

ROVIRALTA Y COMPAÑIA. S. EN C.—INGENIERS.—BARCELONA

Depòsit en Castelló a càrrech de J. B. Valls Climent.—Alloza, 135

TOS... TOS... TOS..

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centros de especifichs. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, Gonzáles Chermá, 66

BAR ANGLES

Establiment reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine.
Cerveces y eixarops del país y estrangers.

Dumenge Montesinos

González Chermá, 44

Casa de SANCHO GERMANOS

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Inmens surtit en calçats de lujo.

20, Ensenyanza 20

Elixir Gomenol Climent

Es el millor antiséptich de les vies respiratories

Curen radicalment els Catarros crònics y aguds. Tos, Bronquitis, Asma, Grippe, Resfriads y totes cuantes enfermetats radiquen en l' aparato respiratori.

Depòsit en Castelló: Victori Aparici, Pi y Margal, 17

Automóviles Castellonesos d' Alquiler Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóviles de propietat.
Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—CASTELLÓ

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Cerveces del país y estrangeres.
Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Màquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

EDUARD VICIANO

PAQUETERIA. — MERSERIA — ALTES NOVETATS
Tires bordaes desde 10 céntims vara. Gran surtit en colls «Pierrot» «Olga» y corbates «Nortón».

Caballers 1 v Colón, 20

Llibreria Religiosa-Escolar

DE

FRANCESCH S. SOLER

Nou y modern establiment. Material de dibuix y escritori. Llibres de texto pera escoles y demés objectes ab la matjor economia posible.

5, Colón, 5

Gorreria

= DE =

CONSUELO CARRIÓN

Inmens surtit en gorres a 0'60 ptes.
Gran varietat en tota classe de gorres.

Plaça del Rey En Jaume, 31

BASAR DE FERRETERIA Y QUINCALLA

Especialitat en objectes pera regals y de peixca.

Lo millor surtit en palmitos pera la present época.

Emili Martí.—Colón, 27

Cas
For

No

Re

M

na

arti

sen

gion

que

gull

aut

seg

tots

de

cue

men

Rey

S

cita

val

trev

ves

illey